

NAUJAUSI LIETUVIŠKI TERMINŲ ŽODYNAI

2003 m.

Anglų–lietuvių kalbų aiškinamasis architektūros žodynas = English–Lithuanian explanatory dictionary of architecture: apie 3000 terminų / Laimutė Kitkauskienė, Napalys Kitkauskas; Vilniaus Gedimino technikos universitetas. – Vilnius: Technika, 2004. – 231, [1] p.

Verčiamąjį aiškinamąjį architektūros žodyną iki šiol nebuvo. Į šį nedideliu tiražu išleistą, gausiai iliustruotą žodyną įdėta arti 3000 bažnytinės, pasaulietinės ir gynybinės architektūros terminų, pavadinančių pastatus, jų dalis, architektūrines detales, puošybos elementus. Skiriamas studentams ir visiems, kas domisi architektūra. Aiškinama tarptautinių žodžių etimologija. Sandara abėcėlinė. Lietuviški terminai sukirčiuoti. Žodyno gale įdėta lietuviškų–angliškų terminų rodyklė, graikų šventyklų, romėnų namų ir pirčių, klasikinio teatro, pilių, bažnyčių, įvairių laikotarpių gyvenamųjų namų ir jų detalių pavyzdžių. Žodyno aprobata: „Valstybinė lietuvių kalbos komisija prie Lietuvos Respublikos Seimo neprieštarauja“.

Aplinkosaugos ekonomikos pagrindinių terminų žodynelis: mokymo priemonė LŽŪU studentams / Lietuvos žemės ūkio universitetas. Ekonomikos katedra; [parengė D. Skarbalius]. – Akademija (Kauno r.): Lietuvos žemės ūkio universiteto Leidybos centras, 2003. – 40 p.

Nedideliu tiražu išleistas aiškinamasis žodynelis – pagalbinė priemonė studijuojantiems bendrąją ekologiją ir aplinkosaugą, aplinkosaugos ekonomiką, ekologijos pagrindus ir gamtos apsaugą. Jame pateikti tik pagrindiniai terminai, padėsiantys suprasti ir pakartoti dėstomą medžiagą. Sandara abėcėlinė. Rodyklių nėra. Terminai nekirčiuoti. Yra netikslių terminų.

Chemijos terminų aiškinamasis žodynas / Kazys Daukšas, Jurgis Barauskas, Vitas Daukšas, Eduardas Daumantas, Meilutė Kabailienė, Aivaras Kareiva, Zenonas Mačionis, Leonas Naruškevičius, Sofija Sasnauskienė, Vytautas Skučas. – 2-asis patais. ir papild. leid. – Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidybos in-tas, 2003. – 659, [1] p.

Tai antrasis, pataisytas ir papildytas 1997 m. išėjusio *Chemijos terminų aiškinamojo žodyno* leidimas. Žodyno aprobata: „Valstybinė lietuvių kalbos komisija prie Lietuvos Respublikos Seimo neprieštarauja“.

Erotikos terminų žodynas / Aušra Rinkevičienė. – Vilnius: UAB „Gimtinė“, 2003. – 476 p.

Šiame mažo formato žodynėlyje gana išsamiai aiškinami erotikos terminai. Sandara abėcėlinė. Aiškinama kai kurių nelietuviškų terminų etimologija. Lietuviški terminai nekirčiuoti. Kai kurie terminai pateikti tik anglų, prancūzų ar lotynų kalba be lietuviškų atitikmenų, nors tokie atitikmenys žinomi. Nėra nei įvado, nei sandaros aiškinimo, nei rodyklių.

Istorijos žodynas / Vilniaus pedagoginis universitetas. Istorijos fakultetas. Visuotinės istorijos katedra; [redakcinė kolegija: Vida Pukienė (pirm.), Edvardas Kriščiūnas, Arturas Mickevičius]. – Vilnius: Vaga, 2003. – 434, [1] p.

Šį aiškinamąjį žodyną sudaro enciklopedinio pobūdžio straipsniai, skirti svarbiausiems įvykiams ir asmenybėms. Tai pirmasis bandymas parengti išsamesnį istorijos žodyną. Skiriamas mokiniams, besirengiantiems valstybiniam istorijos egzaminui, stojamiesiems egzaminams į istorijos ir jai artimas specialybes, studentams, mokytojams, visiems, kas domisi istorija. Daugiau dėmesio skiriama visuotinei istorijai, Lietuvos istorijai skirti straipsniai pateikti pasaulio istorijos kontekste. Yra straipsnių, skirtų meno, mokslo, technologijų istorijai. Terminai nekirčiuoti. Aiškinama kai kurių tarptautinių žodžių etimologija. Sandara abėcėlinė. Rodyklių nėra.

Karinis anglų–lietuvių kalbų žodynas: eksperimentinis leidinys / Genovaitė Laugalienė, Milda Mironaitė; Generolo Jono Žemaičio Lietuvos karo akademija. – Vilnius: Generolo Jono Žemaičio Lietuvos karo akademija, 2003. – 152, [2] p.

Šis verčiamasis žodynas yra dar tik rengiamo *Karinio anglų–lietuvių ir lietuvių–anglų kalbų žodyno* dalis. Skiriamas karo akademijos kariūnams ir neakivaizdinio skyriaus klausytojams, krašto apsaugos sistemos kariams ir darbuotojams, anglų kalbos mokymo centrų klausytojams, atsargos karininkams ir jauniems šauliams. Į žodynėlį įdėta beveik 3500 žodžių ir terminų, susijusių su karyba, ir arti 2000 santrumpų. Lietuviški terminai ne-

kirčiuoti. Žodyno gale įdėta specialiųjų santrumpų ir lietuviškų terminų rodyklė.

Karinis prancūzų–lietuvių kalbų žodynas: eksperimentinis leidinys / Milda Pukienė, Julė Rukštelienė; Generolo Jono Žemaičio Lietuvos karo akademija. – Vilnius: Generolo Jono Žemaičio Lietuvos karo akademija, 2003. – 114, [2] p.

Šio verčiamąjo žodyno paskirtis ir sandara tokia pati, kaip ir aprašyto *Karinio anglų–lietuvių kalbų žodyno*. Apima 7000 žodžių ir terminų, susijusių su karyba, ir 480 dažniausiai vartojamų santrumpų. Tai rengiamo *Karinio prancūzų–lietuvių ir lietuvių–prancūzų kalbų žodyno* dalis.

Karinis vokiečių–lietuvių kalbų žodynas: eksperimentinis leidinys / Birutė Gaidelienė; Generolo Jono Žemaičio Lietuvos karo akademija. – Vilnius: Generolo Jono Žemaičio Lietuvos karo akademija, 2003. – 86, [2] p.

Šio verčiamąjo žodyno paskirtis ir sandara tokia pati, kaip ir pirma aprašytų karybos žodynų. Apima 4400 žodžių ir terminų, susijusių su karyba, ir 185 dažniausiai vartojamas santrumpas. Tai rengiamo *Karinio vokiečių–lietuvių ir lietuvių–vokiečių kalbų žodyno* dalis.

Lenkų–lietuvių kalbų chemijos terminų žodynėlis gimnazijai / Juozas Bliūdžius. – Puńsk: Aušra, 2003. – 107 p.

Verčiamasis aiškinamasis žodynėlis skirtas gimnazijų moksleiviams ir mokytojams. Lietuviški terminai sukirčiuoti. Pateikta kai kurių lietuviškų terminų sinonimų. Žodyno gale įdėta lietuviškų terminų rodyklė. Yra keletas schemų ir lentelių, kurios turėtų praversti kaip pagalbinių priemonė. Jose pateiktos pagrindinės cheminių elementų, metalų, nemetalų savybės, medžiagų kietumo skalė, kai kurių skysčių, dujų ir kietųjų medžiagų tankis, fizikiniai dydžiai ir jų formulės, buityje dažniau naudojamos cheminės medžiagos, rūgštys ir jų liekanos, organinių junginių pagrindinės funkcinės grupės ir kt.

Lietuviški grūdinių augalų ir jų produktų pavadinimai / Zigmantas Gudžinskas. – Vilnius: VšĮ Tautinių bendrijų namai, 2003. – 34 p.

Šiame žodynėlyje sudėta 50 javų ir tariamųjų javų pavadinimų, iš jų gaminamų produktų pavadinimai, rekomenduojami vartoti lietuvių kalbo-

je, ir jų atitikmenys lotynų ir viena ar keliomis užsienio kalbomis. Sandara abėcėlinė, augalų pavadinimai išdėstyti pagal lietuvišką genties vardą. Lietuviški terminai sukirčiuoti. Žodyno gale įdėtos dvi rodyklės: lotyniškų augalų vardų ir jų atitikmenų kitomis kalbomis (anglų, ispanų, italų, portugalų, prancūzų, vokiečių). Pavadinimų sąrašą apsvarstė Valstybinės lietuvių kalbos komisijos Terminologijos pakomisijys.

Logistikos terminų aiškinamasis žodynas / Algirdas Garalis. – Šiauliai: Šiaulių un-to I-kla, 2003. – 162, [1] p.

Kaip pabrėžiama šio žodyno pratarmėje, logistika – dar nauja mokslo šaka, todėl logistikos terminai įvairuoja. Lietuvoje vadybos srityje jie vartojami tik nuo 1994 metų, todėl šis nedideliu tiražu išleistas žodynas turėtų padėti geriau suprasti logistikos objektą, supažindinti su jos sritimis. Terminai išsamiai paaiškinti ir sukirčiuoti. Sandara abėcėlinė. Žodyno gale įdėta nelabai aiškios sandaros lietuviškų terminų rodyklė. Yra netikslių terminų.

Mokyklinis aiškinamasis informacinių technologijų žodynėlis / Valentina Dagienė, Gintautas Grigas. – Vilnius: TEV, 2003. – 78, [1] p.

Šio verčiamojo aiškinamojo žodyno terminai atrinkti remiantis bendrojo lavinimo mokyklos programa. Pateikiama ir gana išsamiai aiškinama per 500 svarbiausių informacinių technologijų terminų. Įklijoje sudėti programų mygtukų paveikslėliai, dažniausiai kompiuteryje naudojamų spalvų pavadinimai, tarptautinius ir Lietuvos standartus atitinkanti kodų lentelė. Sandara abėcėlinė. Lietuviški terminai sukirčiuoti. Žodyno gale įdėta angliškų–lietuviškų terminų rodyklė.

Mokyklinis matematikos žodynėlis / Petras Alekna, Albertas Bakštytis, Angelė Baškienė. – Kaunas: Šviesa, 2003. – 206, [2] p.

Vidurinių mokyklų moksleiviams skirtame žodyne aiškinami aritmetikos, algebros, geometrijos, kombinatorikos ir tikimybių teorijos terminai. Pateikta formulių. Sandara abėcėlinė. Terminai sukirčiuoti. Žodyno aprobata: „Valstybinė lietuvių kalbos komisija prie Lietuvos Respublikos Seimo neprieštarauja“.

Naujasis teologijos žodynas / Herbert Vorgrimler; [iš vokiečių k. vertė Gediminas Žukas]. – Kaunas: Katalikų interneto tarnyba, 2003. – 588, [1] p.

Pirmąkart išleistame tokios apimties (beveik 900 straipsnių) ir pobūdžio teologijos žodyne perteikiama teologijos žinių visuma. Šis verstinis žodynas (originali antraštė – *Neues theologisches Wörterbuch*) išsamiai aiškina esmines katalikų tikėjimo ir teologijos – daugiausia dogminės – sąvokas, stengiamasi nusakyti jų kilmę, raidą, problematiką. Atsižvelgta į diskusijas su gamtamoksliais ir antropologija. Kaip pažymima pratarmėje, žodyno autorius – dogminės teologijos žinovas, vieno iškiliausių XX a. vokiečių katalikų teologo jėzuito Karlo Rahnerio mokinys ir bendradarbis, todėl žodyne į daug ką žiūrima K. Rahnerio mokyklos akimis. Žodyną galima laikyti ir verčiamuoju, nes šalia lietuviško termino įdėtas ir vokiškas. Žodynas bus naudingas ne tik profesionaliems teologams, bet ir visiems, kas domisi teologijos keliamais klausimais. Sandara abėcėlinė. Aiškinama tarptautinių žodžių etimologija. Terminai nekirčiuoti.

Politologijos žodynas-žinynas / Romaldas Rakučevičius. – Vilnius [i.e. Šiauliai: R. Rakučevičiaus įmonė „Commerc“], 2003. – 196 p.

Į šį aiškinamąjį žodyną įdėta per 2000 politologijos terminų. Skiriamas studentams, moksleiviams ir visiems, kas domisi politika ir politikos mokslu. Aiškinama kai kurių tarptautinių žodžių etimologija. Sandara abėcėlinė. Terminai nekirčiuoti.

Psichoanalizės terminų žodynėlis / Thomas Auchter, Laura Viviana Strauss; iš vokiečių k. vertė Snieguolė Vingienė. – Vilnius: Vaga, 2003. – 180, [2] p.

Šis verstinis žodynas (originalo antraštė – *Kleines Wörterbuch der Psychoanalyse*) – pagalbinis leidinys visiems, kas domisi psichoanalize. Įdėta trumpa psichoanalizės apžvalga, psichoanalizės terminai išsamiai paaiškinti. Žodyną galima laikyti ir verčiamuoju, nes šalia lietuviško termino įdėtas ir vokiškas. Sandara abėcėlinė. Kai kurie sudėtiniai terminai, laikantis originale buvusio dėstymo, pateikti abėcėliškai pagal pagrindinį žodį, šalia nurodant jo rūšinį dėmenį. Terminai nekirčiuoti. Žodyno gale įdėta dalykinė lietuviškų terminų rodyklė.

Ratio scripta: lotyniški teisės ir bendrosios kultūros frazeologizmai, apibrėžimai, terminai / Aleksandra Tercsė Veličkienė. – Vilnius: Justitia, 2003. – 155, [2] p.

Leidinį sudaro dvi dalys: pirmojoje į lietuvių kalbą verčiami teisės kalboje vartojami lotyniški frazeologizmai, posakiai ir terminai, antrojoje – bendrosios kultūros frazeologizmai ir posakiai. Skiriamas teisės, politikos, diplomatijos sričių darbuotojams, studentams, mokytojams, mokiniams. Pratarmėje apžvelgta romėnų teisė, jos įtaka vėlesnių laikų Europos teisei, pateiktos lotyniškų žodžių tarimo ir kirčiavimo taisyklės. Lotyniški posakiai sukirčiuoti. Gale įdėtas tikrinių vardų sąrašas. Rodyklių nėra.

Religijotyros žodynas: pagrindinės sąvokos / Gintaras Beresnevičius. – Vilnius: Tyto alba, 2003. – 126, [2] p.

Aiškinamajame žodyne pateikiami pagrindinių religijotyros terminų, žinomiausių religijų dievavardžių, mitologijos dalykų aiškinimai, aptariami religijų istorijos reiškiniai, kulto ir mitų, mitų ir ritualų sąsajos, dogmos ir erezijos. Šis žodynas papildo ir susieja XI ir XII klasių vadovėlius *Religijotyra*. Skiriamas vidurinių mokyklų ir gimnazijų moksleiviams, taip pat aukštesniųjų, aukštųjų mokyklų studentams ir visiems, kas domisi religijų pasauliu. Aiškinama tarptautinių žodžių etimologija. Sandara abėcėlinė. Kai kurie antraštiniai terminai sukirčiuoti.

Šiuolaikinių kompiuterių programų ir tinklų žodynas = Dictionary of modern computer programs and networks = Dictionnaire des programmes modernes d'ordinateurs et des réseaux: anglų–lietuvių–prancūzų kalbomis / Valerijonas Žalkauskas. – Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidybos in-tas, 2003. – 444 p.

Šiame žodyne pateikiama per 5000 grafinių vartotojo sąsajų, kompiuterio tinklų terminų ir pagrindinių dialogo frazių anglų, lietuvių ir prancūzų kalbomis. Daugiausia pateikta operacinės sistemos „Microsoft Windows“ ir taikomųjų programų paketo „Microsoft Office“ terminų. Skiriamas kompiuterijos dalykų dėstytojams, informatikos mokytojams, kompiuterių specialistams, studentams, moksleiviams, taip pat bus naudingas daugeliui vartotojų, dirbančių su angliškėmis ir sulietuvintomis programų versijomis, tiems, kas rengia naujas lietuviškas kompiuterių programas ar lietuvinama esamas. Sandara abėcėlinė lizdinė. Kai kurie terminai paaiškinti. Lietuviški terminai sukirčiuoti. Žodyno gale įdėta lietuviškų–angliškų ir prancūziškų–lietuviškų terminų rodyklės. Žodyno aprobata: „Valstybinė lietuvių kalbos komisija prie Lietuvos Respublikos Seimo neprieštarauja“.

Technikos enciklopedija: T. 2: Gabardinas–Ležandro simbolis / [redaktorių taryba: Edmundas Kazimieras Zavadskas (pirm.)... [ir kt.]. – Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidybos in-tas, 2003. – 791, [1] p.

Valgomųjų sėklų ir jas brandinančių augalų pavadinimai / Zigmantas Gudžinskas. – Vilnius: VšĮ Tautinių bendrijų namai, 2003. – 42 p.

Į šį žodyną įdėtas 61 valgomųjų sėklų ir jas brandinančių augalų pavadinimas. Pirmojoje dalyje surašyti augalai, kurių sėklos valgomos šviežios, neperdirbtos arba jos naudojamos gaminant įvairius maisto produktus, antroje – pupinių, mimozinių ir cezalpinijinių šeimų ankštiniai augalai. Šalia lietuviškų pavadinimų pateikti jų atitikmenys lotynų ir viena ar keliomis užsienio kalbomis. Sandara abėcėlinė, augalų pavadinimai išdėstyti pagal lietuvišką genties vardą. Lietuviški terminai sukirčiuoti. Žodyno gale įdėtos dvi rodyklės: lotyniškų augalų vardų ir jų atitikmenų kitomis kalbomis (anglų, ispanų, italų, portugalų, prancūzų, vokiečių). Pavadinimų sąrašą apsvarstė Valstybinės lietuvių kalbos komisijos Terminologijos pakomisijys.

Sudarė *Jolanta GAIVENYTĖ-BUTLER*

Jolanta GAIVENYTĖ-BUTLER
Lietuvių kalbos institutas
P. Vileišio g. 5, LT-10308 Vilnius
E. paštas jolantagb@hotmail.com

Gauta 2003-07-28